

İÇİNDEKİLER

Çiğ ve pişmiş	8
Lezzet kültürden kültüre değişir	20
Dini yemekler ve kraliyet sofraları	38
Yemekten alınan zevk	56
Dizin	68

Yemek, felsefenin ele aldığı yaşam, ölüm, özgürlük, mutluluk, inanç gibi çeşitli tartışmalara ve önemli sorgulamalara neden olan konuların oldukça dışındadır. Bu konular öylesine önemlidir ki senelerden beri sorgulanır ve üzerine düşünülme devam edilir. Fakat yemeğin felsefeyle nasıl bir ilgisi olabilir?

Çiğ ve pişmiş

Felsefe

Yunanca sevgi anlamına gelen *philo* ve bilgelik anlamına gelen *sophia* sözcükleriyle oluşturulmuş sözcük, Düşün bilim.

Tiran

Eski Yunan'da siyasal gücü zorla ele geçiren, onu kötüye kullanan kimse.

PLATON

(MÖ 427-348)
Yunan filozof.

Yemek, **felsefenin** konusu olmaktan bu kadar uzak görünüyorsa bunun nedeni, bilgelik ve gerçeklik arayışındaki ruhumuzun büyük bir engelle çarpmış olmasıdır: kendi bedenimiz! Beden bitmek bilmeyen ihtiyaçları olan bir **tiran** gibidir. Susadığında, içecek bir şeyler vermek gerekir. Uykusu gelir, uyuması gerekir. Ağrısı vardır; tedavi etmek gerekir... Üstüne üstlük her zaman da açtır! **Platon** bedeninin ruhumuzu kirleten ve zehirleyen bir hastalık olduğunu söylemekten çekinmemiştir. Açken akıl yürütmekte zorlanırsınız, kolaylıkla dikkatimiz dağılır ya da sadece tek bir şeye odaklanabiliriz: midemize. Düşünmeye ara verip açlığı yatıştıracak bir şeyler

bulmak gerekir. Fakat bu döngü hiç durmadan tekrar eder ve ihtiyaçlarını mümkün olduğunca kontrol edebilen insanların en bilgisi bile bu tekrar eden zorunluluklara bağlıdır. Beden ve ihtiyaçları hiç durmadan zihnimizi bulandırır, sıkıntı yaratmaktan, akıl karıştırmaktan başka bir şey yapmaz. En kötüsü de bunları görmezden gelemememizdir; bedenimizin isteklerine, efen-disine boyun eğen bir köle gibi razı olmak zorunda kalırız çünkü bunu yapmazsak ölürüz. Yaşamak için iyi yemek yemek gereklidir.

Yemek yeme, her gün yaşadığımız, **döngüsel** ve çaresi olmayan bir sorun olarak karşımıza çıkar. Yemek, bedensel, fizyolojik yani hayvani durumumuzla ilişkilidir. Fakat yemek konusunda insan ile diğer hayvanlar arasındaki fark büyüktür.

Döngüsel
Düzenli
zamanlarda
tekrarlanan.

**VÜCUDUMUZ MANTIĞIMIZLA
BİRLİKTE OLDUĞU SÜRECE
[...], ARZULARIMIZIN KONU-
SUNUN GERÇEKLIK OLMA-
SINI İSTEYEMEYİZ VE BUNU
SÖYLEYEMEYİZ. VÜCUDUMUZ
BİZE ÇÖZMEK ZORUNDA OL-
DUĞUMUZ BİNLERCE PROB-
LEM YARATTIĞI İÇİN VE BELKİ
KENDİSİ BÜYÜK BİR HASTA-
LIK OLDUĞU İÇİN, GERÇEKLIK
ARAYIŞI ÖNÜNDEKİ EN BÜYÜK
ENGELDİR.**

Platon

Hayvan ihtiyaç hissettiği an yemek yer. Onu, düşünmeden beslenmeye iten **ıçğüdü**südür. İnsansa yemeğini hazırlar. Bu birden fazla anlama gelir. Her şeyden önce, yemeğini hazırlamak zaman alır; ıçğüdüsel olarak doğanın sunduklarından yararlanamaz. Elbette zaman zaman bir yürüyüş sırasında yabani bir meyve koparıp o anda yemişliğimiz vardır ama beslenmemiz bununla sınırlı değildir! Doğada bulduğu yiyeceği “tümüyle çiğ” şekilde yiyen hayvanların aksine **insanın iyi bir yemek hazırlama şekli ve sanatı vardır, yemeğini hazırlar ve genellikle de pişirir**. Atalarımızın, tesadüfen ya da kazara, pişirmeyi nasıl keşfettiğini bilmiyoruz. 400.000 sene önce ateşi kontrol etmeyi öğrenmişlerdi. Bundan elde ettikleri avantajları (rahat çiğneme, kolay

ıçğüdü
Doğa tarafından
yönlendirilen ve
düzenlenen
hayvan
davranışı

sindirim ve yiyecekleri daha uzun süre saklama) kolaylıkla hayal edebiliriz. Hayvanların aksine insan aşama aşama yiyeceklerini pişirmeyi yani onları dönüştürmeyi, başka yiyeceklerle birleştirmeyi, çeşitlendirmeyi öğrenmiştir.

Güzel yemekleri yavaş yavaş pişirmek için zaman gerektiğine göre yemek hazır oluncaya kadar sabretmeyi de bilmek gerekir. Çok hızlı şekilde yemek yediğimizde, iyi bir yemek için kaç saatlik çalışmaya

ihtiyaç duyulduğunu unutuyoruz. Çiftçilerin, besicilerin, balıkçıların, nakliyecilerin, tüccarların ve aşçıların da emeğini göz önünde bulundurmak gerekir. Masa örtülerini de üretmek gerekmişti, ama elbette masanın kendisini de: masa olmadan sofra keyfi olur muydu? Sonunda yemeği hazırlamak için zaman gerek: **Yiyeceğin üzerine atılmamak, beklemeyi bilmek ve tadacağı şeyin düşüncesiyle “ağzını sulandırmak” insana özgüdür.** İnsan arzusunu beslemek için ihtiyacını dizginlemeyi bilir. İhtiyacın özelliği herkeste aynı olmasıdır: açlık söz konusu olunca boş midenin yarattığı sevimsiz his, her ne olursa olsun bir yiyecek yendiğinde ortadan kalkar. Yemek yemek söz konusu olduğunda fasulye ya da lahanada ayırım gözetmeyiz, önemli

olan açlığı gidermektir. Oysaki arzu gerçek bir ihtiyaca aşılanabilir ama keyif veren imge ve hayallere gönderme yaptığında gerçek anlamda uyanır. Bu nedenle arzu kişiden kişiye değişir, kişiye özgüdür. Herhangi bir yiyeceğin bizi tatmin etmemesi, lahanayı fasulyeye tercih etmemiz bundandır, çünkü bu yiyecek bizde hoş anılar uyandırabilir.

Bir başka deyişle çok acıktığımızda ne olursa olsun yiyebileceğimiz düşüncesine kapılabiliriz. Hiçliğin ortasında kaybolup günlerce bir kulübede mahsur kalan Şarlo'nun hikâyesinin anlatıldığı **Charlie Chaplin** filmi *Altına Hücum*'da böyle bir sahne vardır. Açlıktan her şeyi yapabilecek hâlde olan Şarlo, bulduğu her şeyi yiyebilecek kadar zor durumdadır. Fakat ağzına atabileceği tek bir lokma yoktur. O da hayal gücünü

Charlie CHAPLIN
(1889-1977)
İngiliz oyuncu
ve yönetmen,
Şarlo karakteri
ile ünlü
olmuştur.

devreye sokar ve kendisine hayali bir ziyafet çekmeye başlar. Önce fırından yeni çıkmış buharı üzerinde bir tavukmuş gibi düşünerek ayak-kabılarını kemirir; parmaklarının ucunu iyi kızarmış bir butmuş gibi yalar. Sonra hayali ziyafetine devam ederek ayakkabı bağcıklarını

